

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова Приймальної комісії
Державного податкового університету

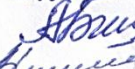

Дмитро СЕРЕБРЯНСЬКИЙ
«15» березня 2025 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ
при вступі на навчання
для здобуття рівня вищої освіти ступеня доктора філософії
з галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право»
за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування»
за освітньо-науковою програмою «Публічне управління та
адміністрування»**

Ірпінь – 2025

Розробники:

 О. І. Васильєва, д.н. з держ.упр., професор, професор кафедри
 А. С. Близнюк, д.н. з держ. упр, доцент, професор кафедри
 М. В. Гусятинський, к.тех.н., доцент, завідувач кафедри
 І. Г. Канцур, к.е.н., доцент, доцент кафедри

Гарант: О. І. Васильєва, д.н. з держ.упр., професор, професор кафедри

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри менеджменту та публічного управління
протокол № 16 від «11» березня 2025 р.

Завідувач кафедри М. В. Гусятинський, к.тех.н., доцент

Завідувач відділу аспірантури,
докторантури

В. С Караваяєв

Проректор з наукової роботи

О. М. Смірнова

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Зміст вступного іспиту	5
3. Питання до вступного іспиту	9
4. Критерії оцінювання вступного іспиту	11
5. Перелік рекомендованих джерел	13

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного іспиту при вступі на навчання для здобуття освітнього ступеня доктора філософії за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування», розроблена відповідно до Положення про приймальну комісію Державного податкового університету, затвердженого Вченою радою Державного податкового університету (протокол від 28 грудня 2021 року № 2).

Програма вступного іспиту включає два розділи:

- «Публічне адміністрування як системне явище в суспільстві»;
- «Публічне адміністрування в соціальній економіці та інших сферах».

Метою проведення вступного іспиту є виявлення достатності рівня знань вступників для опанування ними освітньо-наукової програми підготовки третього рівня вищої освіти для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування».

Завданнями вступного іспиту є: оцінювання теоретичної підготовки вступників з фахових дисциплін; виявлення рівня їх аналітичних здібностей, вміння узагальнювати теоретичну інформацію; оцінювання спроможності вступників до здійснення наукових досліджень у сфері публічного управління та адміністрування; визначення здатності застосовувати набуті знання у науковій та практичній діяльності.

Вступний іспит зі спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» складається усно за білетами, які розроблені на основі програми для вступників до аспірантури. Кожен білет містить по три питання.

Під час вступного іспиту вступникам **ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ** користуватися будь-якою допоміжною літературою (підручники, посібники, науково-практичні коментарі, тексти нормативно-правових актів (кодексів, законів та ін.) як в паперовому, так і в електронному вигляді) та будь-якими іншими джерелами інформації (мережею Інтернет тощо), а також технічними засобами.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ ТА МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Предмет і методологічна основа публічного адміністрування. Основні підходи до розуміння публічного адміністрування та його еволюція. Предметна сфера публічного адміністрування. Методологічна основа публічного адміністрування. Співвідношення управління та адміністрування. Публічне адміністрування як напрям наукових досліджень, сукупність знань, сфера діяльності та навчальна дисципліна. Предметна область теорії публічного управління: управління суспільством – головне призначення публічного управління. Поняття та види публічного управління.

Публічне управління та людина. Держава, її права і обов'язки щодо особи. Права, свободи й обов'язки людини і громадянина у сфері державного управління. Взаємодія громадянина й органів управління. Обов'язки органів управління щодо громадян.

Публічне управління і суспільство. Місце і роль сучасних інститутів публічного управління та владно-політичних процесів у демократичних суспільствах.

ТЕМА 2. ОСНОВНІ ТЕОРІЇ УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬСТВОМ

Основи теорії управління суспільством. Системний характер суспільних явищ і процесів. Характеристика систем управління, прості і складні системи. Особливості управління в складній системі. Об'єкт і суб'єкт управління як елементи системи. Прямі і зворотні зв'язки в системі управління. Закриті і відкриті системи. Взаємодія системи управління з навколишнім середовищем, забезпечення цілісності, стійкості і динамізму системи управління.

Джерела цілей управління суспільством і країною. Формування та розвиток теорії управління суспільством і країною. Основні теорії та школи управління суспільством і країною другої половини ХХ століття. Японський варіант людських стосунків. Соціально-інженерний та гуманітарний підходи. Концепція раціонального вибору та «новий менеджеризм». Публічне управління в контексті неокласичної теорії. Публічна сфера - єдність економічної, соціальної та політичної сфер. Взаємозв'язок економічної науки, соціології та політології. Співвідношення економіки та політичної економії. Особливості поведінки людей у економічній та політичній сферах. Соціальна сфера публічного адміністрування та людина; публічного адміністрування та колектив; публічне адміністрування та суспільство. Дія ринкових принципів у політичній сфері

Публічна сфера і публічна політика. Громадянське суспільство як суб'єкт формування цілей публічного адміністрування. Цінності та цілі суспільства і держави. Громадянське суспільство як сфера формування єдиного комплексу цінностей і відносин. Цінності та цілі європейського адміністративного простору. Формування “дерева” цілей публічного управління. Юридичне забезпечення цілей публічного управління.

Джерела ідей управління суспільством і країною. Теорії управління суспільством і країною. Концепція раціонального вибору та “новий менеджери́зм”. Публічне управління в контексті неокласичної теорії.

Традиційна (веберівська) модель і модель “good governance”. Концепт моделі “New Public Management” (NPM). NPM: сутність і ефективність застосування в країнах ЄС. Інструментальні концепції публічного адміністрування. Електронне врядування. Концепція лідерства. Концепт розвитку організаційної культури публічного управління.

Сутність та характеристики інформаційного суспільства. Інформаційне суспільство і відкритість влади. Основні складові побудови інформаційного суспільства: зарубіжний і вітчизняний досвід. Побудова інформаційного суспільства у Європі: основні етапи та сучасний стан.

Інформаційна політика України. Сучасні інформаційні війни. Правове регулювання інформаційної сфери в Україні.

Асиметрія інформації і проблема невизначеності в публічному управлінні.

ТЕМА 3. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Основні етапи формування та еволюції громадянського суспільства. Сучасні характеристики громадянського суспільства. Місце і роль громадських організацій у публічному адмініструванні. Громадянське суспільство як сфера формування єдиного комплексу цінностей та відносин.

Автономність і органічна єдність громадянського суспільства та держави. Публічне адміністрування та влада. Феномен влади. Публічна влада та публічне адміністрування. Публічна сфера – єдність економічної, соціальної, політичної та духовної сфер: поняття, складові, їх сутність і взаємообумовленість. Економічна і культурна сфери – базис розвитку суспільства. Дія ринкових принципів у політичній сфері. Особливості поведінки людей в економічній та політичній сферах. Публічне управління: публічна сфера, публічне право і публічна політика – співвідношення феноменів. Партії та вибори у формуванні публічної політики та прийнятті політичних рішень. Сутність демократії і демократичних засад публічного управління. Інститути безпосередньої демократії в місцевому самоврядуванні. Вибори органів місцевого самоврядування. Місцевий референдум. Загальні збори громадян. Органи самоорганізації населення. Індивідуальні та колективні звернення. Основи політичної демократії та правової держави в Україні.

Основні етапи формування та еволюції громадянського суспільства. Утвердження дуалізму суспільства і держави: сутнісні характеристики. Громадські організації та засоби масової інформації в системі публічного управління. Співвідношення принципів плюралізму і єдності в громадянському суспільстві. Автономність та органічна єдність громадянського суспільства і держави

ТЕМА 4. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ ТА ІНШИХ СФЕРАХ

Публічне адміністрування в соціальній та економічних сферах. Основні засади публічного адміністрування в соціальній сфері. Формування підходів до соціальної політики. Держава як гарант соціально спрямованої ринкової економіки. Публічне адміністрування в забезпеченні населення суспільними благами. Основні види соціальної допомоги держави. Зростання ролі позаекономічних факторів. Публічне адміністрування у сфері науки, культури та мистецтва. Соціальна і духовна сфера як об'єкт соціальної та гуманітарної політики. Сутність соціальної та гуманітарної політики. Сутність, зміст та особливості управління соціальною і духовною сферами українського суспільства. Роль освіти у соціогуманітарному та економічному розвитку суспільства. Освітній потенціал нації як основа конкурентоспроможності держави.

Суб'єкти публічного управління у сфері соціального і духовного розвитку. Основні напрями та пріоритети управління соціальним розвитком. Соціальна політика щодо розвитку соціальних і духовних відносин та створення умов для реалізації соціального потенціалу людини. Соціальна політика як чинник формування соціальної безпеки суспільства. Соціальна безпека: поняття та структура. Особливості застосування механізмів державного управління щодо формування соціальної безпеки.

Соціальні відносини в системі суспільних відносин. Механізми державного управління щодо розвитку соціально-класових відносин, процесів соціальної мобільності. Механізми державного управління з розвитку соціально-трудова відносин. Механізми державного управління щодо розвитку етнонаціональних відносин. Механізми державного управління з розвитку сімейно-шлюбних відносин.

Політика доходів і основні пріоритети її здійснення. Соціальна політика у сфері оплати праці та шляхи її реформування. Соціальне страхування та його основні види. Пенсійна система та особливості її реформування на сучасному етапі. Стратегічні напрями подолання бідності. Основні сфери духовного життя та механізми впливу держави на їх розвиток. Проблеми формування національної самосвідомості українського народу. Національна ідея, її зміст та націотворчий потенціал.

Гуманітарна політика як чинник розвитку духовного життя. Основні напрями та пріоритети реалізації гуманітарної політики. Гуманітарна політика у сфері розвитку культури, освіти, науки. Основні напрями державної політики в умовах демографічної кризи.

ТЕМА 5. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ЕКОНОМІКА

Основні напрями формування та розвитку сучасної економічної системи. Основні ознаки ринкової соціально орієнтованої економіки. Загальна характеристика взаємовідносин суспільства та економіки. Держава як гарант забезпечення умов для підприємницької діяльності. Законодавче та нормативно-правове забезпечення конкурентного середовища. Механізми

взаємодії суспільства та економіки. Основні напрями формування та розвитку сучасної економічної системи. Основні ознаки ринкової соціально орієнтованої економіки. Визначальні характеристики економічної системи України. Можливості використання механізмів нового публічного менеджменту для розвитку економічних систем.

Загальна характеристика взаємовідносин публічної влади, держави і економіки. Інститути публічної влади та ринкова координація господарського життя суспільства.

Держава як гарант забезпечення умов для підприємницької діяльності. Сучасні тенденції у взаємовідносинах держави і бізнесу. Антимонопольне законодавство. Механізми взаємодії держави і економіки. Управління політичними ризиками та забезпечення сприятливого інвестиційного клімату. Оцінювання ефективності й результативності державно-управлінської діяльності. Стратегічні пріоритети публічного управління розвитком національної економіки в контексті європейського вибору.

Конкуренція як фактор ринкового прогресу (основні тенденції та проблеми формування конкурентного середовища). Конкурентна політика: цілі, інструменти, проблеми. Конкурентна політика та формування економіки інноваційного типу. Законодавче та нормативно-правове забезпечення конкурентного середовища.

Ринок та його структура. Механізм функціонування ринку. Ринкова рівновага. Антимонопольне законодавство. Дисфункції ринку як підґрунтя необхідності державного інтервенціонізму та регулювання господарських процесів.

Суспільні блага. Державно-управлінські рішення на ринку виробництва суспільних благ.

Проблема справедливого розподілу в ринковій економіці. Рівень життя і бідність. Державна політика перерозподілу доходів: цілі, механізми, інструменти. Концепції справедливості у розподілі благ і доходів. Дилема ефективності і справедливості. Теорія суспільного вибору як методологія аналізу вироблення колективних рішень.

Ситуації неспроможності влади як обмеження для державного втручання.

ТЕМА 6. КОРПОРАТИВНА ВЛАДА ТА ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ В ДОБРОВІЛЬНИХ ОБ'ЄДНАННЯХ

Поняття та види добровільних об'єднань. Загальні принципи управління в добровільних об'єднаннях. Управління в громадських об'єднаннях: управління в суспільно-господарських об'єднаннях; управління в господарських товариствах, що мають на меті отримання прибутку; управління в релігійних об'єднаннях. Корпоративна влада та публічне адміністрування в добровільних об'єднаннях.

ПИТАННЯ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Розділ 1. Публічне адміністрування як системне явище в суспільстві

1. Предмет і методологічна основа публічного адміністрування
2. Основні підходи до розуміння публічного адміністрування та його еволюція.
3. Предметна сфера публічного адміністрування
4. Методологічна основа.
5. Співвідношення управління та адміністрування.
6. Публічне адміністрування як напрям наукових досліджень, сукупність знань, сфера діяльності та навчальна дисципліна.
7. Основи теорії управління суспільством
8. Джерела цілей управління суспільством і країною.
9. Формування та розвиток теорії управління суспільством і країною.
10. Основні теорії та школи управління суспільством і країною другої половини ХХ століття.
11. Японський варіант людських стосунків.
12. Соціально-інженерний та гуманітарний підходи.
13. Концепція раціонального вибору та «новий менеджеризм».
14. Публічне управління в контексті неокласичної теорії.
15. Публічна сфера - єдність економічної, соціальної та політичної сфер
16. Взаємозв'язок економічної науки, соціології та політології.
17. Співвідношення економіки та політичної економії.
18. Особливості поведінки людей у економічній та політичній сферах.
19. Соціальна сфера публічного адміністрування та людина; публічного адміністрування та колектив; публічне адміністрування та суспільство.
20. Дія ринкових принципів у політичній сфері
21. Публічна сфера і публічна політика.
22. Громадянське суспільство як суб'єкт формування цілей публічного адміністрування
23. Основні етапи формування та еволюції громадянського суспільства.
24. Сучасні характеристики громадянського суспільства
25. Місце і роль громадських організацій у публічному адмініструванні.
26. Громадянське суспільство як сфера формування єдиного комплексу цінностей та відносин.
27. Автономність і органічна єдність громадянського суспільства та держави.
28. Публічне адміністрування та влада
29. Феномен влади.
30. Публічна влада та публічне адміністрування.

Розділ 2. Публічне адміністрування в соціальній економіці та інших сферах

31. Публічне адміністрування в соціальній та економічних сферах
32. Основні засади публічного адміністрування в соціальній сфері
33. Формування підходів до соціальної політики.
34. Держава як гарант соціально спрямованої ринкової економіки.
35. Публічне адміністрування в забезпеченні населення суспільними благами.
36. Основні види соціальної допомоги держави.
37. Зростання ролі позаекономічних факторів.
38. Публічне адміністрування у сфері науки, культури та мистецтва.
39. Забезпечення державою соціальної безпеки людини, громадянина та населення.
40. Забезпечення державою безпеки прав та інтересів споживачів.
41. Принципи оцінювання ефективності реалізації соціальної політики.
42. Публічне адміністрування та економіка
43. Основні напрями формування та розвитку сучасної економічної системи.
44. Основні ознаки ринкової соціально орієнтованої економіки.
45. Загальна характеристика взаємовідносин суспільства та економіки.
46. Етапи формування та еволюція публічного адміністрування у сфері економіки.
47. Держава як гарант забезпечення умов для підприємницької діяльності.
48. Законодавче та нормативно-правове забезпечення конкурентного середовища.
49. Механізми взаємодії суспільства та економіки.
50. Проблема справедливого розподілу в ринковій економіці.
51. Державна політика перерозподілу доходів: цілі, механізми, інструменти.
52. Концепції справедливості у розподілі благ і доходів.
53. Теорія суспільного вибору як методологія аналізу вироблення колективних рішень.
54. Корпоративна влада та публічне адміністрування в добровільних об'єднаннях
55. Поняття та види добровільних об'єднань
56. Загальні принципи управління в добровільних об'єднаннях
57. Управління в громадських об'єднаннях.
58. Управління в суспільно-господарських об'єднаннях.
59. Управління в господарських товариствах, то мають на меті отримання прибутку.
60. Управління в релігійних об'єднаннях.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Вступний іспит проводиться у строки та згідно з Правилами прийому на навчання до Державного податкового університету в 2025 році.

Проведення вступного іспиту дає можливість виявити ступінь засвоєння програмних знань вступників та вмінням їх теоретичного застосування з «Публічного управління та адміністрування». Кожний екзаменаційний білет складається з трьох питань.

Відповідь, яка оцінюється в 181–200 балів, має відповідати таким вимогам: повний, розгорнутий, вичерпний виклад змісту поставленого питання або проблеми; повний перелік необхідних для розкриття змісту питання економічних категорій та законів; виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні теоретичного матеріалу; уміння користуватися методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їх риси та форми виявлення; демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання; знання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод з обов'язковим на них посиланням під час розкриття питань, які того потребують; засвоєння теоретичних питань відповідно до основної та додаткової літератури.

Відповідь, яка оцінюється в 141–180 балів, має відповідати таким вимогам: згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано хоча б одна із цих вимог (якщо вона явно потрібна для вичерпного розкриття питання); або: в цілому правильно розкритий за зазначеними вимогами зміст відповіді, але допущені значні помилки під час: а) використання цифрового матеріалу; б) посилання на конкретні історичні періоди та дати; в) визначення авторства і змісту в цілому правильно зазначених теоретичних концепцій, що порушує логіку висновків під час відповіді на конкретне питання.

Відповідь, яка оцінюється в 101–140 балів, має відповідати таким вимогам: згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано три вимоги (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання); одночасно допущені дві серйозні помилки, які визначені в критерії оцінки питання в 5 балів; зроблені під час відповіді висновки не є правильними чи загальноновизнаними за відсутності у відповіді доказів і раціональних аргументів на їх користь.

Відповідь оцінюється в 0–100 балів за таких обставин: згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано три чи більше вимог (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання); одночасно допущені дві чи більше значних помилок, які визначені в критерії оцінки питання в 5 балів; зроблені під час відповіді висновки не є правильними чи загальноновизнаними в разі відсутності у відповіді студента доказів і раціональних аргументів на їх користь; характер відповіді дає підстави стверджувати, що особа, яка складає іспит, неправильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і

тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді або давши відповідь не на поставлене в білеті питання.

Складеним вважається вступний іспит за результатами якого вступник набрав більше 50% від загальної кількості балів.

Виконання завдання з іспиту має бути виключно самостійного характеру. Загальна підсумкова оцінка за іспит дорівнює середній кількості балів, отриманих за відповіді на три запитання. Оцінювання знань вступників, що складають іспит, здійснюється за 200-бальною шкалою. Бали переводяться в 4-бальну (національну) шкалу в такому порядку:

Оцінка за 100-бальною шкалою	181–200	141–180	101–140	0–100
Оцінка за національною шкалою	5 “відмінно”	4 “добре”	3 “задовільно”	2 “незадовільно”

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Державне та регіональне управління: [підручник] / Є. Г. Карташов, В. В. Євдокимов, І. О. Драган, О. І. Дацій та ін.; за заг.ред. Є. Г. Карташова. Київ, 2019. 223 с.
2. Публічне управління та адміністрування: навчальний посібник / А. О. Дегтяр, О. А. Дегтяр, Х. І. Калашнікова, М. К. Гнатенко. Харків: НАУ «ХАІ», 2021. 128 с.
3. Публічне управління та адміністрування: теоретичні та практичні аспекти: Навч. посібник / С. В. Панченко, О. Г. Дейнека, О. В. Дикань та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 380 с.
4. Місцеве самоврядування: підручник: за ред. В. М. Вакуленка, Ю. Ф. Дехтяренка, В. С. Куйбіди. Київ: НАДУ, 2019. 672 с.
5. Публічне управління, багаторівневе врядування: теорія, методологія та практика: навч. посіб.; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 512 с.
6. Основи публічного управління та антикорупційна діяльність [навчальний посібник] / Є. Г. Карташов, А.П. Миколаєць, А. В. Антонов, І. О. Драган, Н. В. Дацій та ін.; за заг. ред. Є. Г. Карташова, А. П. Миколайця. Київ: Освіта України, 2020. 303 с.
7. Публічне управління = Public Administration: навч. посібник / А.В. Стасишин, Г.В. Капленко, Г.О. Комарницька та ін.; [за заг. ред. А.В. Стасишина]. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 460 с.
8. Вороніна Ю. Є. Теорія та практика публічного управління та адміністрування: навчальний посібник / Ю. Є. Вороніна. Мелітополь : ТОВ «Колор Принт», 2020. 204 с.
9. Державне та регіональне управління : навч. посіб. / О. Ю. Бобровська, Т. О. Савостенко, О. Ю. Матвеева, В. К. Лебедева. – 2-ге вид., доповн. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 160 с.
10. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В. С. Куйбіда, М. М. Білинська, О. М. Петрос та ін. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петрос. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.
11. Професійна мобільність та проблеми професіоналізації персоналу публічного управління: монографія / В. С. Куйбіда, І. В. Шпекторенко. Київ : НАДУ, 2018. 256 с.
12. Публічне управління розвитком регіонів у процесі побудови сервісноорієнтованої держави: теорія, методологія та практика : монографія / авт. кол. викладачів, докторантів – виконавців НДР каф. регіон. упр., місц. самоврядування та упр. містом Нац. акад. держ. упр. При Президентові України; за заг. ред. Н. В. Васильєвої, О. І. Васильєвої. Київ : НАДУ, 2018. 304 с.

Додаткові:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://rada.gov.ua/>

3. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://kmu.gov.ua>

4. Про цілі сталого розвитку України до 2030 року: Указ президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>